

ГОД. XXI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 16.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

Од ЈОВАНА ЂОРЂЕВИЋА.

(Наставак).

Брижно смо чекали извештај о успеху овог првог покушаја наше дружине на страни. Успех је био преко сваког очекивања. Већ после неколико дана добисмо глас, да и *Осечани* позивају дружину и да ондашњи родољуби: Давид Миланковић и Коста Крестић гарантују за добар успех. Дадосмо им одмах свој благослов, а међу тим прионусмо живо, да се дворана „код Јелисавете“ оправи, јер сад смо се решили, да дружину стално задржимо, па да даје представе у Новоме Саду, и одатле да се шаље у сва наша већа места, где год се буде нашло родољуба и пријатеља позоришта, који ће о њој бригу водити.

Лед је дакле већ био пробијен. Дружина се почетком децембра с успехом врати са свога првог излета у Вуковар и Осек, и настави своје представе у Новоме Саду до краја јануара 1862. У Вуковару је примљен у дружину: *Димитрије Коларовић*, а у Новом Саду: *Марта Јовановићка* са својом ћерком *Јеленом* (доцнијом Весовићком), *Лаза Поповић* и *Софија Поповићева*, најмлађа сестра Драгињина. Дружина је тако напредовала, да се већ при крају јануара могла представљати Шилерова: „Сплетка и љубав.“

Фебруар и почетак марта 1862. провела је дружина у *Сремским Карловцима*, где је о њој сву бригу водио Александар Радовановић. За то време венчали су се у манастиру Крушедолу Ружић и Драгиња, оба најјача стуба наше млађане Талије, који јој и сад служе на дику и понос наш. Ту су били примљени у дружину два Земунца: *Стеван Јовановић* и *Ђорђе Вучетић* (деда).

Из Карловаца врати се дружина у Нови Сад на неколико дана, а отуда се крене у

Бечкерек, где је о њој водио бригу адвокат Стеван Савић. Из Бечкереча пошљемо дружину у *Суботицу* под старање доктора Стојковића и поштара Божидара Вујића. Овде се венчају Коларовић и Љубица Поповићева. Почетком маја врати се дружина у Нови Сад са новим члановима: *Јованом Поповићем* и *Миланом Петровићем*.

У мају била је „*Главна Скупштина за оснивање народног позоришта*“. Она је израдила и земаљској влади на потврђење послала своје статуте; уједно се и конституисала и овластила новосадску читаоницу, да је у важнијим стварима заступа, док статут не буду потврђени. За начеоника друштву буде изабран вредна старина *Стеван Брановачки*. Одбор позоришни делио се на два одека: артистични и економски. Глумачкој дружини одређена буде помоћ за четири месеца, да се спрема с новим комадима до октобра.

За то време неки чланови иступе из дружине, а на њихова места буду примљени: *Јованка Курковићева*, *Марија Недељковићка Јулка Степићева* и *Драга Димитријевићева*. Милица Грунчићева свршила је свој млађани живот својевољном трагичном смрћу 16. јунија.

У септембру буду примљени у дружину: *Лаза Телечки*, као редитељ, и *Езеније Ђоки*, као његов заступник.

Почетком октобра отпутује дружина у *Панчево*, оtkуда је походила *Земун* и *Београд* и вратила се пред нову годину 1863. у Нови Сад.

Те године 1862. било је бомбардовање Београда. Неки чланови оду у добровољце Ђачке легије београдске. Исте године у лето спусти се и загребачко казалишно друштво по

примеру новосадског у наше крајеве и том приликом посети Београд и Бечкерек.

Бављење новосадске дружине у Београду дало је повода, да се и ту почело мислити и радити на оснивању позоришне дружине, која ће бити стална. Неколико новосадских чланова остану у тој новој дружини, у коју наскоро ступе и Адам Мандровић, М. Перисова и Миховилов из Загреба. Ова је дружина била под управом нарочитог одборе, у ком су били виђенији чланови: Милан Петронијевић, Милан Симић, Матија Бан, Јован Бошковић, Стева Тодоровић и други.

Овај је одбор израдио и државну помоћ позоришту од 1200 дуката годишњих, од којих да се највише половина могла трошити на позоришне потребе, а половина да остаје као фонд за зидање позоришне зграде. Ова је дружина под управом Адама Мандровића представљала у Београду, а путовала је и по другим нашим варошима. Најпосле у пролеће 1865. буде закључено, да се ова дружина распусти и да се цела субвенција улаже у фонд за зидање позоришта.

Оснивање београдске дружине произвело је малу кризу у новосадској дружини због одласка неколицине чланова у Београд. Место њих дошли су почетком год. 1863. у новосадску

дружину: *Паја Маринковић, Никола Рашић, Милева Рашићка и Марко Суботић.*

Опаснија криза је претила новосадској дружини у априлу 1863., кад је због престопа дисциплинских правила у Осеку, куда је дружина из Новог Сада отишла, отпуштен био из дружине Димитрије Коларовић, а његов отпуст повукао за собом и одлазак неколицине најодличнијих чланова из дружине, међу овима: Д. Ружића, Д. Ружићке и Љ. Коларовићке.

Да би се повратио поремећен ред у дружини, која се у тај пар спрема на дужи пут у Банат, закључено буде, да ја путујем са дружином, и да на путу имам пуну власт, коју и главни одбор. Дружина се још у Новом Саду попуни: *Маријом Цветковићевом, Драгом Данкуловом, Пером Видаковићем, Н. Паовцем и Живком Клаваговићем,* а на путу ступе још у дружину: *Марија Марковићка, Љубица Телечка* и Вршчанин *Светозар Крстић* (прозван Чика). Крстић није био примљен за глумца, већ је много веће услуге чинио као *позоришни агенат*, путујући напред у она места, куда је дружина намеравала ићи, састављајући у тим местима позоришне одборе, спремајући за глумце станове, старајући се за грађење позорнице, скупљање претплате, и т. д.

(Наставиће се).

И С Т И Ц И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Јабука“. „Доктор Робин“.) 23. јан. (4 фебр.) о. г. приказиваше се и певаше Миљковићева-Дубекова „Јабука“. Кућа пуна као око; пријатељи позоришта весело погледају на пуна седишта а препуно стојиште. Неколицину позоришних пробирача је примамио као добра посланица „стари добри доктор Робин“ г. Ружића. Али те бисмо могли по имену набројити. Нећемо се варати, ако кажемо, да је оне густе редове на галерији и стражњу половину партера дочарала нада, да ће данас бити насладе не само очима него и ушима. А позоришном референту је дужност ово констатовати. Доказало се и овом приликом оно, што смо и досад знали, да велика публика воли комађе из народног живота и певање. Природно бисмо очекивали,

да ће се и наши песници и композитори чешће лаћати оваких послова тим пре, што према културном стању нашега народа, још данас, скоро да је српски народни живот — сељачки живот. Што они тако не чине, неутешан је знак неплодности наше драматске књижевности. Не остаје нам друго него да на слабости овакога комађа зажмуримо и да чекамо боља времена.

Али „Јабука“ и сувише изазива човека на критиковање, ма му захтеви били и скромнији. И од „оперете“ смемо тражити леп заплет, жив дијалог, добрих досетака, а ако је из народног живота и богат етнографски колорит. Свега тога у „Јабуци“ по мало добивамо. Технички склоп је веома почетнички. Кад су већ такве прилике, да се и оваки комад мора приказивати, молили бисмо г. драматурга, да измени завршетак, у којем

православни Срби играју коло кад звони на службу, а свечари пију вина пре него што приме нафору. Така омашка показује само, да прости сељаци боље знају шта је ред, него по гдекоји драматски писац. Има овде још чудних ствари. По томе што се спомиње „солга“, мислио би човек, да се комад догађа негде у Бачкој или Банату, али колико је нама познато, нигде се код нас не каже „апс“, нити се тепа: „Кока“, нити се вајка „их!“ итд.

Није похвална ни она тенденција у комаду (да ли је овамо доспела из начела или за љубав јефтина вица?), која би хтела да начини јаз међу „кожухом“ и „капутом“, па се то освећује оном неукусном: „Водем јести и на Божић куљу, нег' љубити млада фркауљу“. Ако има у талогу српског друштва још тако непросвећеног схватања, да све зло долази од „господе“, на српску позорницу, ако је рада да јој дамо чистан назив школе, не сме ни сумња пасти, да кокетује с њим.

Што се тиче музикалне стране овога дела, веома несретна беше мисао г. Дубека, да уметне у комад из народног живота своје композиције па још и на народне текстове. Већ смо на граници комике (ја бар тако осећам), кад се на пр. песма:

Ја не певам што терета немам,
већ ја певам да терет растерам,
која има свој красан глас, псва на неку туђу арију.
То би морале бити арије пуне оригиналности,
полета и духа, при којима бисмо могли сметнути с ума неприродност,
да српски сељаци, којима је Бог дао тако дивне мелодије,
певају туђим гласом! Најлепше се још може слушати кор:
„Ој Ђурђев-дане“. Малер је само, што бисмо код свечара на Ђурђев дан
(ако је он овде уопће потребан) пре очекивали,
да се поји: „Јако пљених свободитељ“, него да-
ворија са ратоборним завршетком: Хура! —
Да, да, мучна је ствар приказати народни живот,
кад га не познајемо

Али нека поштовани читаоци по досадашњим изјавама не помисле, да је референту ово вече пресело. Беше тренутака, у којима је и њему као и свима гледаоцима превирало уживање. На том треба да захвалимо нарочито г. Душановићу (Браца-Тома). Његови прости затуцани сељаци су класични у својој врсти. То су прикази пуни реалистике до ситница. Главне

певачке улоге имаху гђа З. Марковићка (Криста) и г. Марковић (Радивој). Обоје су свој задатак израдили с великим трудом, то радо признајемо, али нека буду уверени, да бисмо им сву ону музикалну мудрост поклонили за једну народну, а знамо, да би и њима боље ишло од срца. Г. Спасић (Кока) је брижљиво пазио да своју улогу не претера у карикатуру, како га је писац вазда гонио; а и то је заслуга. Г. Филиповића (кнез) упознасмо у досадашњим улогама му као способна глумца. Г. Илић може рачунати Мицу у своје најбоље улоге. И остали у мањим улогама учинише своје тако, да је трећа вештина много поправила, што су прве две згрешиле.

Пре „Јабукe“ даваше се „Доктор Робин“. Није лош комад, али уз г. Ружића могли бисмо га увек гледати. Сувише би било и једну реч рећи у похвалу његове игре, свак се и надаше вечерас велику уживању. Ми се управо природи дивимо, што могаше у оваким скученим приликама, у којима су наши глумци, без велике помоћи школовања, створити овакога вештака. А г. Ружићу захваљујемо да и после толико година мучна напрезања има још младићке воље и гипкости за овако тешке улоге. Онај трикратни аплаус, који се као бура носио кроза сву дворницу, беше несвестан рефлексе нашега признања. Остале гђе. и гг. лепо пристајаху уз њ: гђа Марковићка (Марија), својом отменом игром, гђа Добриновићка (Едита) у својој познатој бапској улози, г. Лукић (Цексон) одмереним и достојанственим држањем, г. Васиљевић (Артур) пријатном појавом.

Тих. О.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа).

У петак 2. (14.) фебруара: „Краљевић Марко и Арапин“. Историјска слика у 5 чинова, с певањем и играњем, написао В. М. Миљковић, музика од Ф. Гала. (Представа за народ с обаљеним ценама.)

У недељу 4. (16.) фебруара: „Сабља Краљевића Марка“. Алгоритија у 2 дела и 7 слика, с песмама, од Ј. Ђорђевића и А. Хаџића, музика од Д. Јенка. (Представа за ђаке и децу с обаљеним ценама у 3 сахата после подне.)

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

21. Представа.

У ДУЊБЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ.

Ван претплате.

ПРЕДСТАВА ЗА НАРОД С ОБАЉЕНИМ ЦЕНАМА.

У Новоме Саду, у уторак 30. јан. (11. феб.) 1896:

ПОШ ДОБРОСЛАВ.

Слика из српског народног живота у 4 чина, с певањем, по туђој замисли написао П. Адамов, музика од Х. Дубека. — Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Доброслав Поповић, парох — Спасић.
 Прока Станчевић, назван Копри-
 вица, сељак газда — Филиповић.
 Рада, Прокин син — Марковић.
 Гаја Шуваклијин, ковач — Добриновић.
 Матија Оморац, црквењак — Душановић.
 Јоца Бабић, назван Зврц, про-
 пали трговац а сад повереник
 безбедности — Васиљевић.
 Марта, газдарица у пароховој
 кући — М. Тодосићка.

Ружа, названа Дроњкова, сиро-
 че код пароха — М. Марковићка.
 Први назаренац — Тодосић.
 Други назаренац — Бакаловић.
 Прва назаренка — З. Ђуришићева.
 Друга назаренка — К. Жикићка.
 Трећа назаренка — Милићевићка.
 Прва девојка — Ј. Весићева.
 Друга девојка — Д. Весићева.
 Трећа девојка — Д. Туцаковићева.
 Први сељак — Стефановић.
 Други сељак — Илић.

Збива се у селу у наше дане; први чин (назаренска скупштина) у прокиној кући; други чин неколико година касније у попиној кући; трећи чин сутра дан пред црквом; четврти чин тај исти дан у попиној кући.

Свирачки збор 70. пешачке пуковније свираће ове комаде: 1. „Ракасовићев марш“, од Шуберта. — 2. „Из српске шуме и утрине“, фантазија, од Чижека. — 3. „Царска гавота“, од Марлеја. — 4. „Смеса од српских песама“, од Чижека.

У четвртак 1. (13.) фебруара по други пут: „НОРА“. Позоришна игра у 3 чина, написао Хенрик Ибсен, с пишчевом дозволом превео Милан Шевић Максимовић.

УЛАЗНЕ ЦЕНЕ: Ложа у партеру и у I. сирату: 4 фор. — Седиште у паркету у I. и II. реду: 80 н. — Седиште у паркету: у III. IV. V. VI. реду: 60 н. — Седиште у VII—XII. реду: 40 н. — Седиште на балкону у I. реду: 80 н. — Седиште на балкону у II. реду: 60 нов. — Седиште на балкону у III. IV. реду: 40 нов. — Седиште на галерији у I. реду: 40 нов. — У II. реду: 30 нов. — Стајање: 40 н. — Стајање на I. галерији: 30 н. — Стајање на II. галерији: 20 н.

Улазнице могу се добити у књижари браће М. Поповића од 9—12 пре подне, и од 3—5 сахата после подне и после на каси.

Почетак тачно у 7, свршетак у 10 сахата.